

jasno pri vojaški predlogi. Vlada si je z novimi volitvami pridobila potrebno večino. Gotovo je torej, da se bo trgovinska pogodba z Rusijo vsprejela, ker bi nasprotovanje itak ne pomagalo nič, k večjemu bi se stvar malo zavlekla.

Srbija. — Razmere v Srbiji so sila zamotane. Nova vlada postopa nepravilno in nezakonito proti radikalni nasprotni stranki. Odstavljajo se radikalni uradniki in nadomeščajo z drugimi. Razburjenost mej radikalei je velika. Vse te nepostavnosti in zmešnjave je pa zakrival edino le razkralj Milan. Ta bi se namreč rad zopet okoristil. Zapravi je ves svoj denar in imel bi rad zopet par milijonov od Srbije. V ta namen dela celo na to, da naj se v Srbiji prekliče ustava, ustavnim potom itak ve, da ni mogoče doseči tega, kar želi. — Najnovejša poročila vedo povedati, da hoče Rusija svoj vpliv zastaviti v to, da Milan zapusti Srbijo in ne nadaljuje zdražb mej narodom, — Radikalei so vkljub pritisku nasprotne jim vlade zmagali pri vseh občinskih volitvah, ki so se vršile pretečene dni.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Dalmaciji.

Ker tudi pri nas v beli Ljubljani se ugiblje o tem, da bi imeli električno razsvetlavo, bode morda marsikomu ustrezno, ako ob kratkem spregovorimo, o velicijah električnih napravah, ki se pripravljajo v Dalmaciji. Gre namreč za to, da se izkoristijo slavni slapovi Krke, ki se smejo prištevati mej največje slapove na svetu in pripadajo k najprvim prirodnim krasotam v Dalmaciji. Položaj teh slapov je jako romantičen. Mej kraškimi skalami pada voda 40 metrov visoko naravnost v morje. Okrog teh slapov so nasajeni pomerančevci in oljka in so torej ti slapovi prava zelenica v kraški puščavi.

Kot vodna sila se reka Krka more ceniti najmanj na 8000 konjskih sil. Ta vodna sila je pa pri tem jako zanesljiva. Nikdar ne zmrzne, pa tudi nikdar se ne posuši, voda ne nosi seboj nobenega peska in blata. Voda se da skoro brez vseh zgradb izkoriščati, treba je le iz naravnega bazina cev izpeljati v globočjo razino in vodo tako napeljati na turbine.

Lani je po incijativi državnega poslanca viteza Šupuka inženjer in stavbeni podjetnik pl. Meichsner v Šibeniku začel prvo delo za izkoriščenje te vodne sile, pri čemer mu je šla na roke znana tvrdka Ganz in drugovi.

Ker ni blizu slapov nobenega industrijskega podjetja in nobenega mesta, je potrebno, da se sila kam drugam prenese. Pred vsem so pri tem mislili na Šibenik, ki je 12 kilometrov od teh slapov. To mesto ima kacic 8000 prebivalcev, in bi potrebovalo svetlobe za 3000 petrolejskih svetilnic. Nekaj sile bi se pa lahko porabilo za razna obrtna podjetja, za stroje za izdevanje ledu, stiskalnice olja i. t. d.

Vodna in turbinska naprava ne bode pa takoj gradila za 1600 konjskih sil in se misli na to, da se bode svetloba in električna sila oddajala še tudi v druga mesta. Z nekaterimi mesti se že vrše pogajanja.

Električni tok se bode napeljal po znani sistemi Ganza in drugov z menjalnotočnimi transformatorji. Da se

v Šibineku od slapov prenese 300 konjskih sil, bode treba le dveh 7 milimetrov debelih žic (dratov) tako, da se ne bode vnanja naprava dosti ločila od brzojavnih žic. Obširne naredbe se bodo pa storile, da burja ne poškoduje napeljave. Vzeli se bodo jako močni koli, ki se bodo globoko postavili v zemljo po 30 metrov narazen. Ti koli bodo imeli tudi strelovode, da bodo zavarovani proti vsem nezgodam vremena.

Razsvetljava v Šibeniku bode gotovo jedna najboljših v Avstriji. Sedaj ima mesto le kacic 180 petrolejskih svetilnic, ali po tem se bode pa postavilo 14 ločnih in 280 močnih žarnih svetilnic. Ta razsvetljava pa ne bode dražja od petrolejske, ker bode vršba za vodno silo po ceni. Tudi zasebnikov ne bode električna razsvetljava dražje stala od petrolejske in se bode oddajala za pavšalno ceno na leto brez ozira na to, koliko časa svetilnica gori. Tudi bodo tukaj električna gonila dajala ceno silo za malo obrt, ko parnik strojev v tem kraji še ni. Velik del te sile odpeljalo se bode v Zader, Splet, Trogir i. t. d.

Reka Krka je v sredi mej Zadrom in Spletom, od vsacega teh mest jo oddaljena kacic 70 do 80 kilometrov. Ta daljava pa ne dela nobenih ovir za prenošnje nje sile, ko so vendar na frankobrodski razstavi 100 konjskih sil prenesli 180 kilometrov daleč z malimi izgubami.

V Rimu je tvrdka Ganz in drugovi pred dvema letoma zgradila podobno napravo, katera 2000 konjskih sil prenese 30 kilometrov daleč in preskrbuje 20000 svetilnic.

V Ameriki se je poslednji dve leti zgradilo več taci naprav in sedaj se mislijo 20000 konjskih sil vodne sile od Nigare prenesti v razna mesta in tovarne.

Jasno je, da taka naprava, ki z vodno silo dela, jako malo stane in ž njo se ne morejo kosate naprave s parom. Pri taki veliki napravi se lahko vse umneje vrši, ker se lahko nastavi izobraženi inženjerji in mašinarji.

Pri nameravani napravi se bode pa tudi storilo vse, da se preskrbi, da ne bode kaj poškodovalo vodilne žice. Poleg vodilne žice se bode postavilo več stražnic, s popolno telefonsko zvezo. Čuvaji bodo torej vedno nadzorovali napravo.

Pred mesecem je bila v Šibeniku ediktalna obravnava, pri kateri so zastopniki vlade, poštne in brzojavne ravnateljstva, župani iz interesovanih mest priznavali velik pomen take naprave posebno za Dalmacijo, kjer ni nobene industrije. Ker vlada stvar podpira, je upati, da se kmalu izvrši in da bodo potem še drugod se lotili taci naprav, kjer so krajevne razmere za nje ugodne.

Obrtnijske raznoterosti.

Najstarši rudnik. Bakreni rudnik v Stora Kappabergetu v Švediji je najstarejši rudnik, v katerem se še sedaj dela. Že 800 let delajo v njem. Leta 1228. je dajal lastnikom že lepe dohodke. Natančnejši podatki o tem, koliko se je izkopalo, imamo od 1663. leta, katero leto se je pridobilo 1336 ton bakra. Največ se je izkopalo l. 1650., namreč 3455 ton. Od

tega časa pa pojema. Leta 1750. se je izkopalo 750, 1850. leta 734, in leta 1891. najmanj, to je samo 217 ton bakra.

Velikanski sod. V Parizu so nedavno naredili sod, ki drži 850 hektolitrov in je sedem metrov visok. Sod ima šestnajst železnih obročev. Sod je znotraj razdeljen v pet delov, tako da vanj lahko spravijo pet vrst vina.

Posebno železnico zgradili so v mestu Kiôto na Japonskem do nekega precej velicega 10 kilometrov oddaljenega jezera. Po tej železnici vozijo jedino manjše nalašč narejene parnike iz Kiôta na omenjeno jezero in od jezera v Kiôto, odkoder gredo po reki, ki teče mimo tega mesta dalje. S tem se privaruje prekladanje blaga.

Kmetijstvo.

Gorenjski pašniki v deželnem zboru.

Govor g. Povšeta.
(Konec.)

Drugih razlogov za tako nazadovanje živinoreje gledé števila ni mogoče najti, ker tu živi čil, delaven, varčen narod, ki torej ni po zapravljivosti prišel ob toliko živine v zadnjem desetletji, odkar velja nova vravnava.

Kdor je nepristransk ter stvarno sodi, mora priznati, da tu treba odpomoči, in zato je opravičen moj apel na visoko c. kr. vlado.

V drugem okraji tržiščem začele so se tudi čudne prikazni: Tuj milijonar pokupuje na tisoče oral planin in od kmetov še pašniške pravico. Rad bi tudi to pravico razpravljal, toda prekoračil bi čas in Vašo potrpežljivost, vsaj upam, da bo prišel čas, da tudi ta zadeva pride v razgovor v tej visoki zbornici, kateri mora biti mar, da se za našo domovino tako nezdravi odnošaji pravočasno zajeziijo, oziroma zabranijo.

Slavna gospoda! Vsi brez razločka političnega mišljenja smatrate si kot najvažnejšo dolžnost v izvrševanju poslaniškega posla, skrbeti za srečo in za povzdigo gospodarskega blagostanja dežele in njenih prebivalcev. Izdajajo se velike svote v zboljšanje gospodarskih razmer v deželi, in tu, ko vidimo, da propadajo celi okraji v blagostanji, naj bi molčali? Vestna dolžnost naša je, da posežemo vmes in da ohranimo, kar je dobrega, ter zabranimo propad tako marljivih naših sodeželanov. In ali naj čakamo, da se tudi v pokrajino gorenjsko, katero smo doslej navadno šteli za premožnejšo v domovini naši, prikrade siromaštvo?

Kaj nam pomaga, pa tudi državi, če se bodo iz prostih kmetskih domov napravila obširna veleposestva, če tudi z zverinjaki? Ali naj prepustimo, da bo ondot zginil, ali vsaj skrčil se steber naše narodnosti, slovenski oratar?

Ne, tega nihče ne more in ne sme dopustiti. Pa tudi interes dežele in države zahteva od nas, da vsi, brez razločka političnega mišljenja, vse mogoče in potrebno storimo proti tem nameram.

Slavna gospoda! Resen je položaj socialni v celi Evropi, in že se slišijo razni zvoki podobni gromenju, ki naznanja hudo nevihto. Kdor ni slep, mora priznati, da

socialni odnošaji niso povoljni. Ozrimo se v južno Italijo, in dovolj strašnega slišimo od ondot prav te dni, in vzrok ondotnim prekucijam je nezdravo razmerje glede zemljiščnih lastninskih odnošajev.

Žal, da se ne upam trditi, da ne bo tudi v naši državi prišel čas, ko bomo morali razpravljati o reševanju socialnega vprašanja. Želim le, da bi takrat vsaj v naši lepi, ljubljeni domovini bili toliko srečni, da bi naš narod miroval kot zadovoljen in srečen.

Skrbimo tedaj o pravem času, da ohranimo naš narod v povoljnem stanju, skrbimo za njegov gospodarski napredek, in ne puščajmo ustvarjati v naši domovini nezdravih razmer: tu velikaš, tu siromak. Ohranimo naš srednji stan, ki je, če srečen, najzanesljivejša zaslomba naše narodne bodočnosti, pa tudi najzvestejša opora za deželo in državo.

Končam s prošnjo, da blagovoli visoka zbornica izročiti moj in mojih tovarišev predlog, katerega sem imel čast s temi besedami utemeljevati, upravnogospodarskemu odseku v posvèt in poročilo.

Kmetijske raznoterosti.

Influenca pri živalih. V Ziljski dolini na Koroškem se je prikazala influenza pri konjih in pri govedih. Breje krave in kobile povržejo, ako dobe influenco. Vsled tega bodo kmetje imeli dokaj škode.

Sajenje dreves. Če pomladi sadiš drevesa, je dobro, če luknje že pred zimo skoplješ, da zrak zemljo prešine in jo tudi zmizljina zrahlja.

Razpokljine od mraza na drevesih zamaši, da ne začno še trohneti. Majhne razpoke zamažejo se z drevesnim voskom, večje pa z ilovico, lesnim pepelom in katranom. Po vrhu še to mažo prevleci s katranom, da je dež ne izpere.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

(Dalje.)

II.

Žage se v Ameriki razdeljujejo v dvojne vrste. Prve delajo jedino za krajne potrebe; druge pa delajo jedino za odpošiljatve v središča trgovine z lesom, za potrebe večjih mest in krajev, v katerih ni lesa, in za izvoz v inozemstvo. Prve so jako mnogoštevilne — vsako mestice ima svojo žago za zadovoljitev krajnih potreb. Ti zavodi se navadno lahko preneso iz kraja v kraj, imajo lahke in cene stroje; parni stroj je na kolesih in dva para mul ga lahko prepelje iz kraja v kraj. V pol dne je žaga postavljena in v polnem teku. Žaga je navadno okrogla in vsa naprava stane 1500 do 2000 dolarjev. Bruna privajajo krajni prebivalci, s štirimi ali petimi delavci se lahko naredi štiri do pet tisoč desek na dan. Ko je les na jednom kraju izrezan, se pa žaga prepelje drugam. Tak žagar se vedno seli od kraja do kraja,